

Sygn. akt III AUa 761/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Górską
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska (spr.) SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 17 sierpnia 2017 r. w Szczecinie

sprawy T. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o zwrot nienależnie opłaconych składek

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 25 maja 2016 r. sygn. akt VII U 2879/14

1. oddala apelację,

2. zasądza od ubezpieczonego T. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 1.350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Beata Górską SSO del. Gabriela Horodnicka

- Stelmaszczuk

III A Ua 761/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 lipca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił T. S. zwrotu nienależnie opłaconych składek w kwocie 5.940,87 zł z powodu niestwierdzenia nadpłaty.

W odwołaniu od powyższej decyzji T. S. zarzucił naruszenie art. 107 § 1 i 3 k.p.a. oraz art. 64c § 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji i wskazał, że składki w kwocie 5.940,87 zł zostały

nienależnie opłacone, a zatem podlegają zwrotowi. Organ rentowy nie wydał żadnego postanowienia o ustaleniu kosztów w postępowaniu egzekucyjnym i nie wskazał sposobu wyliczenia tych kosztów.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie (punkt I) oraz zasądził od T. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt II).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

T. S. prowadzi działalność prawniczą jako Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie.

W dniach od 16 do 20 grudnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przeprowadził kontrolę płatnika – T. S., której celem było stwierdzenie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest organ rentowy, wypłacanie świadczeń oraz ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe oraz wystawianie zaświadczeń lub zgłaszanie danych dla celów ubezpieczeń społecznych. W czasie tej kontroli nie badano, czy płatnik zalega z opłacaniem składek.

W dniu 3 marca 2014 r. na podstawie dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych zaewidencjonowanych na koncie płatnika składek T. S. stwierdzono zaległość z tytułu nieopłaconych składek. Na nieopłacone należności zostały wystawione upomnienia nr (...), (...), (...) za październik 2011 r. oraz maj 2013 r., które płatnikowi doręczono 16 kwietnia 2014 r. z informacją o obowiązku zapłaty należności objętych upomnieniami w terminie 7 dni od doręczenia upomnień pod rygorem wszczęcia egzekucji administracyjnej.

W dniu 14 maja 2014 r. ZUS O/S. dokonał rozliczenia konta płatnika składek T. S. i stwierdził zadłużenie na FUS, FUZ, FP i FGŚP za październik 2011 r. oraz na FUS za maj 2013 r. Wystawił tytuły wykonawcze nr:

- (...) opiekujący na kwotę należności głównej 3.654,80 zł oraz odsetek 1.117,30 zł, kosztów upomnienia 11,60 zł, czynności egzekucyjnych 238,70 zł, opłaty manipulacyjnej 47,70 zł
- (...) opiekujący na kwotę należności głównej 212,50 zł oraz odsetek 65,00 zł, kosztów upomnienia 11,60 zł, czynności egzekucyjnych 13,90 zł oraz opłaty manipulacyjnej 2,80 zł.
- (...) opiekujący na kwotę należności głównej 11.369,90 zł oraz odsetek na dzień wystawienia tytułu 3.475,80 zł (w odniesieniu do składek na FUS za październik 2011 r.), kosztów upomnienia 11,60 zł, czynności egzekucyjnych 768,10 zł, opłaty manipulacyjnej 153,60 zł oraz na kwotę należności głównej 467,50 zł i odsetek 42,50 zł w odniesieniu do składek na FUS za maj 2013 r.

W dniu 26 maja 2014 r., po uzyskaniu informacji od płatnika o dokonanych wpłatach ponownie rozliczono konto płatnika, przy którym uwzględniono dokonane przez płatnika wpłaty własne z 12 maja 2014 r. Płatnik dokonał w tym dniu wpłaty kwoty 11.395,36 zł oraz 467,53 zł na Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i kwoty 3.654,81 zł na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego i 212,46 zł na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Kwota 11.395,36 została rozliczona na FUS za październik 2011 r. – 8.721,76 zł na należność główną, 2.661,00 zł na odsetki oraz 11,60 zł na koszty upomnienia. Nadto, z wpłaty tej rozliczono 1,00 zł na FP i FGŚP za luty 2014 r.

Z wpłaty 467,53 zł oznaczonej jako 05.2013 rozliczono na FUS kwotę należności głównej – 428,53 zł.

Z wpłaty oznaczonej 10.2011 na FUZ w kwocie 3.654,81 zł rozliczono należność główną za te składki w kwocie 2.791,21 zł oraz odsetki 852,00 zł i koszty upomnienia 11,60 zł.

Wpłatę w wysokości 212,46 zł oznaczoną jako (...) na (...) przeznaczono na należność główną z tego tytułu 153,86 zł, odsetki 47,00 zł oraz koszty upomnienia 11,60 zł.

W dniu 23 maja 2014 r. do organu rentowego wpłynęła wpłata z tytułu prowadzonego postępowania egzekucyjnego w kwocie 21.703,60 zł.

Kwota ta, wobec widniejącego w dalszym ciągu zadłużenia płatnika została rozliczona na poczet tytułów wykonawczych:

- (...) – 863,59 zł na należność główną, 266,10 zł na odsetki, 56,40 zł na czynności egzekucyjne oraz 11,30 zł na opłatę manipulacyjną,

- (...) – 82,96 zł na należność główną 25,60 zł na odsetki, 5,40 zł na czynności egzekucyjne oraz 1,40 zł na opłatę manipulacyjną,

- (...) – 2.648,14 na należność główną, 816,10 zł na odsetki, 174,90 zł na czynności egzekucyjne oraz 35,00 zł na opłatę manipulacyjną w odniesieniu do składek za październik 2011 r. oraz 38,97 zł na należność główną, 3,60 zł na odsetki w odniesieniu do składek za maj 2013 r.

Nadto organ rentowy dokonał zaliczenia na poczet zaległości na FP i FGŚP nieobjętych tytułem wykonawczym za luty 2014 r. kwoty 895,41 zł tytułem należności głównej oraz 16,00 zł tytułem odsetek.

W dniu 25 maja 2014 r. płatnik zwrócił się o zwrot wyegzekwowanej kwoty należności.

Po ponownym rozliczeniu konta płatnika na dzień 5 czerwca 2014 r. organ rentowy zwrócił na rachunek bankowy płatnika kwotę 15.762,73 zł stanowiącą nadpłatę wpłaty przekazanej w wyniku zajęcia rachunku bankowego, o czym poinformowano płatnika pismem z 12 czerwca 2014 r.

T. S. nie złożył w ZUS O/S. wniosku o wydanie postanowienia w przedmiocie kosztów egzekucyjnych.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w toku niniejszego postępowania niesporne było, iż na koncie płatnika składek T. S., prowadzącego działalność gospodarczą (jako komornik sądowy) stwierdzono zadłużenie w kwotach 3.654,81 zł tytułem składek na FUZ za październik 2011 r., 212,46 zł tytułem składek na FP i FGŚP za październik 2011 r., 11.395,36 zł tytułem składek na FUS za październik 2011 r. oraz 467,53 zł tytułem składek na FUS za maj 2013 r. Niespornym było również, że w związku z powyższymi należnościami organ rentowy wystawił upomnienia, w których zawarto informację o obowiązku uiszczenia zaległości w terminie 7 dni od ich doręczenia, które miało miejsce 16 kwietnia 2014 r. Upomnienia też zawierały rygor wszczęcia egzekucji w celu przymusowego ściągnięcia należności w trybie egzekucji administracyjnej, co miało spowodować obciążenie kosztami. Nadto, w związku z tym, że do dnia rozliczenia konta płatnika w dniu 14 maja 2014 r. wpłat tych nie odnotowano, organ rentowy wystawił tytuły wykonawcze o nr (...), (...) i (...), którymi objęto – poza wymienionymi wyżej należnościami – także należne odsetki w kwotach: 3.482,00 zł, 42,80 zł, 11.198,30 zł, 65,10 zł. Dalej sąd ten wskazał, że żadna ze stron nie kwestionowała, iż płatnik dokonał w dniu 12 maja 2014 r. wpłat w kwotach 3.654,81 zł, 11.395,36 zł, 212,46 zł oraz 467,53 zł oraz, że w dniu 23 maja 2014 r. na koncie płatnika zaewidencjonowano wpłatę z tytułu prowadzonego postępowania egzekucyjnego w kwocie 21.703,60 zł. Natomiast strony różniły się w ocenie konsekwencji powyższych wpłat. Organ rentowy twierdził bowiem, że po ponownym rozliczeniu konta płatnika dokonane przez T. S. wpłaty nie pokrywały w pełni należności, co skutkowało koniecznością zaliczenia z wyegzekwowanej kwoty 21.703,60 zł – kwoty 5.940,87 zł na poczet należnych składek (na FUS, FUZ, (...), odsetek, opłat manipulacyjnych, kosztów egzekucyjnych). Rezultatem powyższych działań była

odmowa dokonania zwrotu nienależnie opłaconych składek z powodu niestwierdzenia na koncie płatnika nadpłaty we wskazanej wysokości. Zaś w ocenie odwołującego się dokonując wpłat w dniu 12 maja 2014 r. spełnił on całe ciężące na nim zobowiązanie, a organ rentowy nie wydał żadnego postanowienia o ustaleniu kosztów w postępowaniu egzekucyjnym. Zakwestionował on w szczególności istnienie zaległości na dzień 23 maja 2014 r., tj. na dzień, w którym wyegzekwowana od płatnika kwota 21.703,60 zł wpłynęła do ZUS.

W rozpoznaniu sprawy sąd pierwszej instancji podkreślił, że regulacja prawna ubezpieczenia społecznego cechuje się tym, iż ma charakter regulacji ścisłej, na którą składają się normy bezwzględnie obowiązujące. Odnosząc się dalej do materialnoprawnych podstaw wydania zaskarżonej decyzji sąd wskazał, że zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne oraz podstaw ich wymiaru regulują przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j. t. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa systemowa). Zgodnie z art. 46 ust. 1 tej ustawy, płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Przy czym, osoba prowadząca działalność gospodarczą obowiązana jest samodzielnie obliczyć i przekazać do ZUS składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że istota ubezpieczeń społecznych wyraża się w tym, iż mają one charakter przymusowy i powszechny, a to oznacza, że w razie zajścia przewidzianych w ustawie sytuacji, takich jak podjęcie zatrudnienia czy prowadzenie działalności gospodarczej istnieje obowiązek objęcia ubezpieczeniem społecznym. Zatem sąd meriti podkreślił, że T. S. jako płatnik, zobowiązany był do comiesięcznego ustalania wysokości należnych składek na ubezpieczenie społeczne i przekazywania ich do ZUS. Ubezpieczony obowiązku tego nie kwestionował, a z faktu dokonania przez ubezpieczonego przelewów opiewających na wskazane wyżej kwoty w dniu 12 maja 2014 r. – zgodnie z treścią doręczonych mu przez organ rentowy upomnień wynika, że T. S. przyznał, iż obowiązku tego nie dopełnił.

Dalej sąd pierwszej instancji wskazał, że zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej, osoby fizyczne opłacające składkę wyłącznie za siebie, są obowiązane opłacać składki za dany miesiąc do 10 dnia następnego miesiąca. Zgodnie natomiast z treścią § 6 ust. 1 obowiązującego w dniu wydania zaskarżonej decyzji rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, wypłaconych zasiłków z ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego, zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych oraz kolejności zaliczania wpłat składek na poszczególne fundusze (Dz. U. nr 165, poz. 1197 ze zm.; powoływane dalej jako: rozporządzenie) oznaczone wpłaty składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, dokonane przez płatnika składek w obowiązującym terminie i w wysokości wynikającej z rozliczenia dokonanego w deklaracji rozliczeniowej, zalicza się na pokrycie należności zgodnie z jego dyspozycją. Stosownie zaś do treści § 7 ust. 1, jeżeli wpłata składek na ubezpieczenia społeczne nie pokrywa w pełni należności z tego tytułu rozliczonej w deklaracji rozliczeniowej za dany miesiąc kalendarzowy, to w pierwszej kolejności zalicza się ją na pokrycie należnych składek na fundusz emerytalny i należnych składek na otwarte fundusze emerytalne, do wysokości należnych składek na te fundusze. Jeżeli wpłata, o której mowa w ust. 1, nie pokrywa w pełni należnych składek na fundusz emerytalny i na otwarte fundusze emerytalne, to zalicza się ją na częściowe pokrycie każdego z tych funduszy proporcjonalnie do należnych kwot (ust. 2). Pozostała po rozliczeniu, o którym mowa w ust. 1 i 2, kwota wpłaty podlega podziałowi i zaliczeniu na pokrycie składek należnych na fundusz rentowy, fundusz chorobowy i fundusz wypadkowy, proporcjonalnie do kwot należnych składek na te fundusze, wynikających z rozliczenia dokonanego w deklaracji rozliczeniowej za dany miesiąc kalendarzowy (ust. 3). Z kolei, zgodnie z § 21 ust. 1 wpłaty składek na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na ubezpieczenie zdrowotne, dokonane przez płatnika składek po terminie określonym w ustawie, powinny obejmować również odsetki za zwłokę obliczone w wysokości i według zasad określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. nr 137, poz. 926, nr 160, poz. 1083 oraz z 1998 r., nr 106, poz. 668), zwanej dalej „ustawą - Ordynacja podatkowa”. W przypadku gdy wpłata, o której mowa w ust. 1, nie uwzględni odsetek za zwłokę, mimo jej dokonania po terminie określonym w ustawie, Zakład rozlicza dokonaną wpłatę proporcjonalnie na pokrycie kwoty zaległych składek oraz kwoty odsetek

za zwłokę, w stosunku, w jakim w dniu wpłaty pozostaje kwota zaległości z tytułu składek do kwoty odsetek za zwłokę (ust. 2).

Następnie Sąd Okręgowy podniósł, że analiza dokumentacji organu rentowego nie wskazuje na istnienie uchybień w zakresie dokonanych przez ten organ obliczeń. Podobnie, również wysokość odsetek ustalona przez organ rentowy nie budziła wątpliwości tego sądu. Podstawę naliczenia przez ZUS odsetek od nieuiszczonych w terminie składek stanowi bowiem art. 23 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa. Odsetek za zwłokę nie nalicza się, jeżeli ich wysokość nie przekraczałyby 6,60 zł.

Dalej sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że jak wynika z art. 32 ustawy systemowej, do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Sąd orzekający w pierwszej instancji nie znalazł błędów rachunkowych w dokonywanych przez organ rentowy rozliczeniach, które - wbrew twierdzeniom odwołującego się - przedstawił w sposób szczegółowy. Dokonany sposób rozliczenia odpowiadał również treści przepisów rozporządzenia.

W ocenie tego sądu, organ rentowy w sposób prawidłowy nie wydawał również decyzji określających wysokość zadłużenia. Stosownie do art. 3a § 1 pkt 3 oraz § 2 pkt 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, egzekucję należności z tytułu składek prowadzi się na podstawie deklaracji rozliczeniowej złożonej przez płatnika składek zawierającej pouczenie, która stanowi podstawę do wdrożenia egzekucji. Na koncie T. S. zaewidencjonowano deklaracje rozliczeniowe złożone przez płatnika składek. Wszczęcie postępowania egzekucyjnego, zgodnie z art. 15 § 1 powołanej ustawy poprzedzone jest wysłaniem i doręczeniem pisemnego upomnienia, zawierającego wezwanie do wykonania obowiązku. Jednocześnie na upomnieniu zawarto zastrzeżenie, że w sytuacji, gdy należności objęte upomnieniem nie zostaną opłacone w terminie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia, wówczas zostanie wszczęte przymusowe dochodzenie należności. Zważywszy na to, że upomnienia zostały doręczone płatnikowi 16 kwietnia 2014 r., po 23 kwietnia 2014 r. organ rentowy – wobec braku wpłaty – mógł wszcząć przymusowe dochodzenie należności. Zgodnie z art. 15 § 2 obowiązek uiszczenia kosztów upomnienia przez zobowiązanego powstaje z chwilą doręczenia upomnienia. Zaś w art. 64 § 8 ustawy stwierdzono, że zapłata egzekwowanej należności po dokonaniu czynności egzekucyjnych nie zwalnia od obowiązku uiszczenia opłaty manipulacyjnej oraz opłat za czynności egzekucyjne i wydatków egzekucyjnych, nadto w § 10 przewidziano, że obowiązek uiszczenia opłaty manipulacyjnej powstaje z chwilą doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego. Jeżeli pierwszą czynnością egzekucyjną jest zajęcie wierzytelności pieniężnej lub innego prawa majątkowego u dłużnika zajętej wierzytelności, obowiązek uiszczenia opłaty manipulacyjnej powstaje równocześnie z obowiązkiem uiszczenia opłaty za zajęcie.

Podsumowując, w ocenie sądu pierwszej instancji wydana przez organ rentowy decyzja jest w pełni prawidłowa tak pod względem prawnym, jak i rachunkowym.

Odnośnie natomiast zarzutu odwołującego się, który wskazywał na treść protokołu kontroli przeprowadzonej u płatnika, upatrując w nim podstawy do uznania, że nie stwierdzono wówczas zaległości z tytułu składek, sąd meriti uznał go za nieuzasadniony. Sąd miał na uwadze, że według treści protokołu kontroli, jej zakres nie obejmował ustaleń co do istnienia zaległości z tytułu składek, a prawidłowości i rzetelności ich obliczania. Zaległości te zostały stwierdzone dopiero w marcu 2014 r. Pomiędzy stronami nie było natomiast sporu co do tego, że T. S. zalegał z zapłatą składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, FP i FGŚP w wysokości określonej upomnieniami doręczonymi 16 kwietnia 2014 r.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że odwołujący się (płatnik będący komornikiem oraz jego profesjonalny pełnomocnik) nie przedstawił żadnych zarzutów, z których wynikałoby, na czym wg strony polegał błąd organu rentowego w sposobie dokonania rozliczenia zaległych składek płatnika. Zgodnie z treścią art. 6 k.c., mającego

zastosowanie w sprawie, to na stronie odwołującej się spoczywa obowiązek wskazania i udowodnienia faktu, z którego wywodzi ona skutki prawne. Przenosząc powyższą regułę na grunt niniejszego sporu sąd meriti przyjął, że organ rentowy sprostał ciążącemu na nim obowiązkowi przedstawienia sposobu dokonania rozliczeń zarówno kwoty wpłaconej przez płatnika, jak i kwoty wyegzekwowanej w trybie egzekucji administracyjnej. Natomiast obowiązek wskazania, na jakiej podstawie oparte są zarzuty względem zaskarżonej decyzji oraz w jaki sposób organ rentowy wg płatnika powinien dokonać rozliczenia wpłaconych przez niego należności, spoczywał na skarżącym, przy czym brak jest podstaw do tego, by uznać ten obowiązek za spełniony.

Mając wszystko powyższe na uwadze, sąd pierwszej instancji doszedł do przekonania, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie oddalił.

Nadto sąd orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. Na koszty, które powinien ponieść płatnik, z uwagi na przegranie sprawy, złożyło się jedynie wynagrodzenie pełnomocnika strony przeciwnej. Wysokość tego wynagrodzenia sąd ustalił stosownie do treści § 6 pkt 4 w związku z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm.) i zasądził od płatnika na rzecz organu rentowego kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się T. S., który działając przez pełnomocnika, w wywiedzionej apelacji zarzucił mu naruszenie:

- 1) przepisów prawa materialnego i oparcie zaskarżonego wyroku o rozporządzenie podczas, gdy w dacie wydawania zaskarżonej decyzji akt ten już nie obowiązywał (obowiązywało wówczas rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych - Dz. U. nr 78, poz. 465);
- 2) przepisów prawa materialnego - tj. przepisów art. 64 § 8 oraz art. 64 § 10 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (j. t. Dz. U. z 2012 r., nr 1015) i przyjęcie, że pomimo tego, iż organ rentowy nie zrealizował żadnych czynności egzekucyjnych, co więcej w chwili doręczenia płatnikowi tytułów wykonawczych należność została już uiszczona, zasadne jest naliczenia przez organ opłaty za czynności egzekucyjne i opłatę manipulacyjną;
- 3) prawa procesowego - tj. przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i przyjęcie, że kontrola prowadzona u płatnika w dniach od 16 do 20 grudnia 2013 r. w trakcie, której nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości, nie stanowiła uzasadnionej podstawy dla płatnika do przyjęcia, że w sposób prawidłowy reguluje ciążące na nim zobowiązania;
- 4) prawa procesowego - tj. przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego i uznanie, że pomimo dokonania przez płatnika wpłat własnych w dniu 12 maja 2014 r., organ był uprawniony do wystawienia w dniu 14 maja 2014 r. tytułów wykonawczych i prowadzenia na ich podstawie egzekucji wobec powoda (płatnika), podczas gdy z zasad doświadczenia życiowego wynika, iż przelew środków wykonany w dniu 12 maja 2014 r. z całą pewnością został zaksięgowany najpóźniej w dniu 14 maja 2014 r. i w konsekwencji brak było podstaw na ten dzień do wystawiania tytułów egzekucyjnych wobec powoda płatnika.

Mając na uwadze wskazane podstawy apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie, że składki uiszczone przez płatnika w kwocie 5.940,87 zł zostały nienależnie opłacone i podlegają w całości zwrotowi wraz z kosztami postępowania egzekucyjnego;
- zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że obowiązek uiszczenia opłat za czynności egzekucyjne wyrażony w przepisie art. 64 § 8 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji skorelowany jest z dokonaniem przez organ czynności egzekucyjnych, a na gruncie art. 1a pkt 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji za czynności egzekucyjne uznaje się wszelkie podejmowane przez organ egzekucyjny działania zmierzające do zastosowania lub zrealizowania środka egzekucyjnego. W tym kontekście, zdaniem apelującego, nie jest czynnością egzekucyjną samo tylko doręczenie obowiązanemu tytułu wykonawczego, bowiem nie wiąże się to ze stosowaniem przymusu egzekucyjnego (tak: D. K., Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Komentarz, tom II, LEX). Kwestia ta została również potwierdzona wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 16 czerwca 2003 r., I SA/Łd 2190/01. W konsekwencji, mając na uwadze dobrowolne wpłaty dokonane przez płatnika i brak jakichkolwiek podstaw do wystawienia tytułów wykonawczych, organ rentowy nie zrealizował żadnych czynności, które na gruncie przepisu art. 64 § 8 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji uprawniałyby go do obarczenia płatnika kosztami egzekucji, bowiem samo wystawienie tytułów wykonawczych nie jest czynnością egzekucyjną i co za tym idzie, brak jest przesłanek do naliczania z tego tytułu opłat egzekucyjnych. W konsekwencji brak jest również podstaw do obarczenia skarżącego obowiązkiem uiszczenia opłaty manipulacyjnej, której obowiązek zapłaty został wskazany w przepisie art. 64 § 10 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Mając na uwadze, że organ wpłacone przez płatnika środki rozliczył również na opłaty egzekucyjne, za które to czynności brak było podstaw prawnych do naliczania opłat od płatnika, w ocenie skarżącego, nie sposób uznać działania organu za zgodne z prawem i prawidłowe, zaś wyrok sądu pierwszej instancji za odpowiadający prawu.

Następnie apelujący pokreślił, że na skutek prowadzonej przez organ rentowy wnikliwej kontroli w dniach od 16 do 20 grudnia 2013 r., w ramach której badano między innymi podatkową księgę przychodów i rozchodów (w tym za okres, w którym odnotowano niedopłatę), w toku i w wyniku, której to nie wykryto żadnych nieprawidłowości, pozostawał w uzasadnionym przekonaniu, że w sposób prawidłowy reguluje ciężące na nim zobowiązania. Zaś przedmiotowa okoliczność w żaden sposób nie została przez sąd pierwszej instancji uwzględniona i oceniona.

Odnosnie ustalenia przez sąd pierwszej instancji, że ze względu na fakt doręczenia w dniu 16 kwietnia 2014 r. upomnień, w których zakreślono 7-dniowy termin do zapłaty, organ rentowy po dniu 23 kwietnia 2014 r. mógł wszcząć przymusowe dochodzenia należności płatnik wskazał, że organ wystawił przedmiotowe tytuły wykonawcze w dniu 14 maja 2014 r., a zatem już po tym, kiedy to płatnik w dniu 12 maja 2014 r. dokonał przelewu środków na poczet zaległości na rachunki bankowe ZUS. Tym samym, na dzień wystawiania tytułów wykonawczych zaległość została uiszczona w całości i brak było jakichkolwiek podstaw do wystawiania wobec płatnika tytułów wykonawczych. Odpadła tym samym podstawa do prowadzenia wobec niego przymusowej egzekucji należności. Nadto apelujący podkreślił, że organ wystawiając tytuły wykonawcze powinien dopełnić należytej staranności i zweryfikować uprzednio, czy nie zostały dokonane stosowne wpłaty przez płatnika. Zatem, według apelującego, w przedmiotowym przypadku niewątpliwie organ rażąco i w sposób zawiniony nie dopełnił ciężącego na nim obowiązku i w konsekwencji wystawił (zupełnie bezpodstawnie) tytuły wykonawcze, na podstawie których to prowadził wobec płatnika egzekucje w trybie administracyjnym. W tym kontekście, dla skarżącego nie są przekonujące twierdzenia sądu pierwszej instancji, że ze względu na upływ terminu do dokonania dobrowolnej zapłaty (wyznaczonej przez doręczenie upomnień) organ był uprawniony do wszczęcia postępowania egzekucyjnego już w dniu 23 kwietnia 2014 r. i w konsekwencji uzasadnione również było wystawienie tytułów wykonawczych w dniu 14 maja 2014 r. Zdaniem płatnika prowadziłoby to do - absurdalnego z zasady - wniosku, że w każdym przypadku dokonania zapłaty po terminie wyznaczonym upomnieniem, a przed podjęciem działań rzeczywiście zmierzających do wyegzekwowania należności, organ jest uprawniony do egzekwowania należności, pomimo dokonania faktycznej zapłaty. W ocenie skarżącego bez wątpienia w momencie wystawiania tytułów wykonawczych organ był zobligowany do weryfikacji wysokości i w ogóle istnienia ewentualnej niedopłaty. Natomiast ten brak staranności, a wręcz przeciwnie zawinione zaniechanie, w tym zakresie po stronie organu nie może obciążać płatnika w jakiegokolwiek części.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję według norm przepisanych dzieląc stanowisko sądu pierwszej instancji oraz argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. W ocenie organu rentowego

zarzuty podniesione w apelacji są oczywiście bezzasadne i chybione. Organ wskazał, że skarżący nie wykazał, iż dokonana przez niego wpłata własna z dnia 12 maja 2014 r. opiewająca na kwotę 11.395,36 zł w całości pokryła istniejące zadłużenie na jego koncie. Płatnik składek nie przedstawił żadnych dowodów ani obliczeń popierających jego stanowisko, do czego był zobligowany w myśl art. 6 k.c., w przeciwieństwie do organu rentowego, który wykazał istniejącą zaległość stosownymi wydrukami i wyczeniami (w myśl art. 34 ust. 2 ustawy systemowej). Skoro zatem wpłata własna nie pokryła całości zadłużenia, zasadnym było prowadzenie przeciwko płatnikowi składek postępowania egzekucyjnego, a co za tym idzie uzasadnione było naliczenie opłat za czynności egzekucyjne oraz opłaty manipulacyjnej. Uzyskana w toku egzekucji kwota 21.703,60 zł (wpłata z dnia 23 maja 2014 r.) została rozdysponowana zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a jej nadwyżkę zwrócono płatnikowi składek w dniu 5 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja płatnika okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Dlatego też Sąd Apelacyjny podziela w całości ustalenia faktyczne, a także rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje je za własne, co czyni zbytecznym ich ponowne szczegółowe przytaczanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 oraz z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720 i z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 12144574). Rozpoznając sprawę sąd pierwszej instancji nie naruszył tak norm prawa materialnego, jak i zasad postępowania, które uzasadniałyby uwzględnienie wniosków apelacji.

W sprawie należy podkreślić, że skoro na dzień 23 maja 2014 r. na koncie płatnika wciąż istniały zaległości z tytułu składek na FUS za październik 2011 r. (2.648,14 zł) oraz maj 2013 r. (38,97 zł), na FUZ za październik 2011 r. (863,59 zł), oraz (...) za październik 2011 r. (82,96 zł) i luty 2014 r. (895,41 zł), to jednocześnie płatnik winien był uiścić obok tych składek także odsetki odpowiednio w kwocie (816,10 zł, 3,60 zł, 266,10 zł, 25,60 zł i 16 zł). W tych okolicznościach za usprawiedliwione należało uznać wystawienie przez organ rentowy tytułów wykonawczych i wszczęcie postępowania egzekucyjnego, którego skutkiem było ściągnięcie należności z konta bankowego płatnika. Powyższe uzasadnienia także naliczenie i pobranie kosztów egzekucyjnych oraz opłaty manipulacyjnej od egzekucji wskazanych należności w łącznej kwocie: koszty egzekucyjne 236,70 zł i opłata manipulacyjna 47,70 zł. Takie szczegółowe rozliczenie spornej kwoty zostały przedstawione płatnikowi przez organ rentowy już w piśmie z dnia 12 czerwca 2014 r. (pismo z tego dnia w aktach ZUS wraz z potwierdzeniem odbioru pisma przez płatnika).

Zatem brak spłaty należnych składek w pełnej wysokości przez płatnika uprawniał organ rentowy do wszczęcia egzekucji, a następnie obciążenie płatnika zarówno kosztami postępowania egzekucyjnego jak i opłatą manipulacyjną. Jednocześnie za sądem pierwszej instancji należy powtórzyć, że płatnik, który otrzymał upomnienie wraz z wezwaniem do zapłaty należności składkowych winien był liczyć się z dodatkowymi kosztami w przypadku ich nieuiszczenia w terminie, albo – jak w tej sytuacji – uiszczenia po terminie w niepełnej wysokości. Przy czym, należy podkreślić, że dokonując rozliczenia dobrowolnej wpłaty dokonanej przez płatnika w dniu 12 maja 2014 r. organ rentowy obciążył skarżącego jedynie kosztami upomnienia, a koszty egzekucyjne i opłata manipulacyjna pojawiła się dopiero przy rozliczeniu zaległości istniejących nadal w dniu 23 maja 2014 r.

Chociaż apelujący słusznie wskazał, że sąd pierwszej instancji powołał przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, wypłaconych zasiłków z ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego, zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych oraz kolejności zaliczania wpłat składek na poszczególne fundusze (Dz. U. nr 165, poz. 1197), które utraciło moc obowiązującą w dniu 21 maja 2008 r., to jednocześnie należy podkreślić, że organ rentowy dokonał rozliczenia

zarówno wpłaty dokonanej przez płatnika w dniu 12 maja 2014 r., jak i tej wyegzekwowanej w dniu 23 maja 2014 r. mając na uwadze rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 78, poz. 465).

Za chybiony należało natomiast uznać zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i przyjęcie, że kontrola prowadzona u płatnika w dniach od 16 do 20 grudnia 2013 r. w trakcie, której nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości, nie stanowiła uzasadnionej podstawy dla płatnika do przyjęcia, że w sposób prawidłowy reguluje ciężące na nim zobowiązania.

Przede wszystkim należy mieć na uwadze, że płatnik nie zakwestionował istnienia zaległości składkowych na jego koncie za miesiąc października 2011 r. i maj 2013 r. Po wtóre przeprowadzenie kontroli przez ZUS bez wydania decyzji rozliczającej w żaden sposób nie mogło stworzyć u płatnika poczucia właściwego regulowania należności.

O kosztach, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt ustanowienia zastępstwa procesowego, który w sprawach o świadczenie pieniężne na ubezpieczenie społeczne w wysokości od 5.000 zł do 10.000 zł, wynosi 1.800 zł, zgodnie z § 2 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.). Zatem, skoro oddalono apelację skarżącego w całości, uznać należało, że przegrał on postępowanie odwoławcze w całości, a wobec tego, zasądzono od apelującego na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w całości (75% stawki podstawowej) – 1.350 zł, zgodnie z § 10 ust. 1 pkt. 2 powołanego rozporządzenia (punkt 2 sentencji wyroku).

SSA Urszula Iwanowska SSA Beata Górka del. SSO Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk